

KRIZOVÝ PLÁN

Krizový plán - Doporučené postupy školy k prevenci výskytu rizikového chování

Vypracoval/a:

Mgr. Zdeněk Hanták

Mgr. Martina Smiljeková

Schválila Mgr. Simona Žáková a nabývá účinnosti ode dne: 30. 8. 2020

Od 1. 9. 2022 upraven doporučený postup Tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují.

Obsah

1	Doporučené postupy školy	4
2	Tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují	5
2.1	Vhodné postupy	5
2.2	Nevhodné postupy	5
2.3	Prevence školy	6
2.4	Postup školy	6
2.5	Specializované služby:	7
2.6	Internetové odkazy:	7
3	Alkohol	7
3.1	Vhodné postupy	7
3.2	Nevhodné postupy	8
3.3	Doporučení – rodiče	8
3.4	Postup školy	8
3.5	Specializované služby:	9
3.6	Internetové odkazy:	10
4	Omamné a psychotropní látky	10
4.1	Vhodný přístup	10
4.2	Nevhodný přístup	10
4.3	Příznaky užívání návykových látek – jak to poznám?	10
4.3.1	Užívání návykových látek u dospívajících je doprovázeno příznaky, které nás mohou včas varovat	11
4.4	Přístup k žákovi s podezřením na užívání návykových látek	11
4.5	Jak se ptát na užívání návykových látek:	12
4.6	Prevence	12
4.7	Návykové látky z hlediska právního	13
4.7.1	Co je v oblasti nelegálních NL zakázáno, definují dva zákony	13
4.7.2	Přestupky	13
4.7.3	Trestné činy	13
4.7.4	Oznamovací povinnost	13
4.8	Doporučené postupy pro školy a školská zařízení:	14
4.9	Konzumace NL ve škole	14
4.10	Distribuce NL ve škole	15
4.11	Přechovávání NL ve škole	15
4.12	Nález NL ve škole	16
4.12.1	V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:	16
4.12.2	V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:	16
4.12.3	V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe, postupují takto:	16
4.13	Internetové odkazy:	17
5	Krádež	17
5.1	Doporučený postup	17
5.2	Kdy hlásit rodičům?	18
5.3	Kdy hlásit policii?	18
5.4	Kdy hlásit OSPOD?	18

6	Vandalismus.....	18
6.1	Prevence.....	18
6.1.1	Obecná východiska při řešení výchovných problémů ve škole	18
6.1.2	Praktická východiska vzniku rizikového chování:	18
6.2	Nevhodné postupy:	19
6.3	Vandalismus páchaný na půdě školy:.....	19
7	Neoprávněné vniknutí do objektu	20
7.1	Prevence.....	20
7.2	Postup školy.....	20
8	Hazardní hraní a on-line hazardní hraní	21
8.1	Prevence.....	21
8.2	Vhodný postup.....	21
8.3	Nevhodný postup	21
8.4	Postup školy.....	22
8.4.1	Hazardní hra v prostorách školy.....	22
8.4.2	Hazardní hra a žák.....	22
8.5	Internetové odkazy:	22
9	Přílohy	23
9.1	Příloha 1: Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti Č. j.: MSMT-1981/2015-1.....	23

1 Doporučené postupy školy

Doporučené postupy vycházejí Metodických doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>) k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) ve školách a školských zařízeních v souladu se Strategií prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, Národní strategií protidrogové politiky, Strategií prevence kriminality – všechny strategie vždy na příslušná období.

Tyto doporučené postupy jsou určeny pro činnost školy jako praktický návod „Co dělat když“, který obsahuje detailní a přitom praktické doporučení, jak se zachovat při výskytu určitého rizikového chování ve škole (šikana a kyberšikana je samostatně zpracována v dokumentu Školní program proti šikaně a kyberšikaně, níže jsou vybrané druhy rizikového chování):

1. Tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují
2. Alkohol
3. Návykové látky
4. Krádež
5. Vandalismus
6. Neoprávněné vniknutí do objektu
7. Hazardní hraní a online hazardní hraní

Aktivity školy jsou pak cíleně směřovány k specifické primární prevenci a eliminaci aktivit z oblasti neefektivní primární prevence. K rozpoznání a zajištění pomoci včasné intervence nebo krizové intervence zejména v případech rizikového chování žáků ve škole.

2 Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky

Jedná se o tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují.

2.1 Vhodné postupy

- a) Ukotvení témat týkajících se rizik užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují do preventivního programu školy
- b) Zahrnutí zákazu užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují ve všech prostorách školy a školských zařízení, a to včetně akcí pořádaných školou mimo prostory školského zařízení, včetně postihů za jejich porušení, do školního řádu
- c) Specifické zacílení preventivních aktivit podle věkových skupin a vývojových hledisek žáků
- d) Zakomponování dílčích primárně preventivních témat do výuky podle osnov a vzdělávacích oblastí v přímé vazbě na daný předmět včetně krátké reflexe žáků (např. chemie – hoření a nedokonalé spalování cigarety; fyzika – podtlak při kouření vodní dýmky, odpor kovu u žhavicí spirálky e-cigarety; matematika – náklady na cigarety za dané časové období; občanská výchova – význam regulace kouření ve veřejném prostoru)
- e) Distribuce informačních a edukačních materiálů úměrných cílové skupině žáků
- f) Zapojování komunity rodičů (např. formou edukace o rizicích pasivního kouření doma či v autě a informování o výhodách nekuřácké domácnosti, doporučení pro konstruktivní řešení případů zjištění kouření u dítěte z pozice rodiče)
- g) Poskytování individuální krátké intervence s cílem motivovat k zanechání užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují pravidelné uživatele nebo žáky s rozvinutou nebo rozvíjející se závislostí
- h) Poskytnutí kontaktu na odbornou pomoc při odvykání pro potřeby žáků i jejich rodinných příslušníků
- i) Pedagogičtí a nepedagogičtí zaměstnanci neužívají tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují v areálu školy a školských zařízení, ani před žáky (včetně mimoškolních akcí mimo pracoviště školy), v areálu školy a školského zařízení nejsou kuřárny ani popelníky umístěné ve venkovním prostranství (stanoveno zákonem).

2.2 Nevhodné postupy

- a) Represivní přístup (zastrašování, trestání, vyhrožování)
- b) Předávání nepravdivých, nerelevantních informací (např. přehánění negativních zdravotních následků užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují)
- c) Jednorázové programy založené výhradně na informacích
- d) Plošné frontální přednášky
- e) Plošný přístup bez specifikace na cílové skupiny
- f) Tolerované užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují zaměstnanců v areálu školy a školského zařízení, tolerování užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují zaměstnanců na akcích pořádaných školou mimo školské prostředí (není možné ze zákona).

2.3 Prevence školy

- a) Pedagogové a preventivní pracovníci mají v kontextu školského prostředí možnost zajistit komplexní preventivní působení na děti a žáky, a to kontinuálně napříč věkovými kategoriemi a tématy spojenými s užíváním tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují (tj. aktivní i pasivní kouření, rizika jednotlivých forem, benefity nekouření, rizika rozvoje závislosti, motivace k odvykání, následky kouření nejen v oblasti zdraví apod.). Jejich role je tak zásadní nejen na úrovni předávání relevantních informací o rizikovitosti kouření, ale zejména formování nekuřáckých postojů, čímž mohou v dlouhodobém horizontu ovlivnit míru kouření v dospělé populaci. Mohou k tomu využít také spolupráci s rodiči, jakožto klíčovými vzory chování, a tím napomoci utvářet nekuřácké prostředí žáků také v jejich domácím prostředí.
- b) Vzhledem k tomu, že tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují, spadají do kategorie legálních, a tedy sociálně tolerovaných návykových látek, které jsou v České republice velmi dobře dostupné (z hlediska nízké ceny i nízké úrovně jejich regulace), by měla být oblast užívání tabáku v preventivní praxi pojímána systematicky a měla by jí být věnována dostatečná pozornost i v kontextu jiných forem rizikového chování.
- c) Pedagogové mohou dále preventivně působit na včasný záchyt rozvíjející se závislosti na výše uvedených tabákových produktech. Pomocí minimálních intervencí na individuální bázi s vybranými žáky (denními nebo již závislými uživateli) mohou hrát stěžejní roli v oblasti uvědomění rizik užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují, podpory motivace k odvykání/zanechání užívání a předání kontaktu na odbornou službu.

2.4 Postup školy

- a) V případě zjištění užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují u dětí a žáků v areálu školy a školských zařízení nebo na mimoškolní akci v rámci plnění školní docházky je třeba pokračování v rizikovém chování zabránit a informovat pedagogického pracovníka, který následně zpraví-zákonné zástupce. Porušení školního řádu řeší odpovědný pedagogický pracovník.
- b) Pedagogický pracovník (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) podle závažnosti situace intervenuje nejprve u daného dítěte (informuje o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k neužívání), následně se obrátí na rodiče.
- c) Doporučuje se téma s rodičem diskutovat konstruktivně a citlivě (experimentování s tabákem je v dospívání přirozené), snažit se poskytnout relevantní informace včetně konkrétních rizik, která v případě kouření dítěti hrozí.
- d) Pedagogický pracovník může rodiči dále poskytnout odkazy na další informace nebo odborné poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel–dítě–rodič.
- e) Pokud rodiče užívání tabákových výrobků, výrobků určených ke kouření a nikotinových sáčků, návykových látek a jedů a takových látek, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují, u dítěte dlouhodobě nereflktují a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).
- f) V případě, že žáci užívají tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují,

mimo prostory školy či školského zřízení (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření. Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.

- g) Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují, ohlašuje to rodičům dítěte. Pedagogický pracovník ovšem nesmí žáky prohledávat. Pedagogický pracovník ve škole, školském zařízení či na mimoškolní akci může žáka vyzvat k vydání těchto tabákových výrobků (nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují odstranit z dosahu osob mladších 18 let.
- h) Pokud pedagogický pracovník zjistí u žáka tabákové výroby, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky, návykové látky a jedy a takové látky, které je svým vzhledem, chutí a konzistencí napodobují, měl by s nimi postupovat tak, jak je upraveno ve školním řádu (vnitřním řádu), vhodným postupem je předat proti podpisu zákonnému zástupci žáka. Takto by se mělo postupovat také v případě, pokud to škola a školské zařízení ve školním či vnitřním řádu nijak upraveno nemá. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění.

2.5 Specializované služby:

- a) Národní linka pro odvykání kouření 800 350 000 <https://www.bezcigaret.cz/>
- b) Adiktologické ambulance pro děti a dorost a další organizace zaměřené na poradenství a léčbu v oblasti závislostí a na primární prevenci <https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/>
- c) Certifikované lékárny <http://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/Odborne-poradenstvi-vlekarnach.aspx>
- d) Centra pro závislé na tabáku <http://www.slzt.cz/centra-lecby>

2.6 Internetové odkazy:

- a) Nekuřátka – informační a poradenský web pro děti 1. stupně ZŠ (provozuje Česká koalice proti tabáku, z.s.) <http://nekuratka.cz/>
- b) Preventivní programy organizace Jules a Jim, z.ú., zaměřené na užívání tabáku <https://www.julesajim.cz/prevence/tatra/>
- c) Web Kouření zabíjí (provozuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti) <https://www.koureni-zabiji.cz/>
- d) Časté dotazy k tzv. nekuřáckému zákonu (č. 65/2017 Sb.) zodpovězené na stránkách Ministerstva zdravotnictví ČR https://www.mzcr.cz/dokumenty/nejcastejsi-dotazy-a-odpovedi-na-tema-noveho-tzvprotikurackeho-zakona_13109_1.html

3 Alkohol

3.1 Vhodné postupy

- a) Osvědčuje se věcnost, a to jak při předávání informací o návykových látkách, tak při řešení případných problémů.
- b) Z interakce s pedagogem mají žáci vycítit zájem o jejich zdraví a prospěch.
- c) Totéž platí pro jednání s rodiči. Při sdělování informací o návykových látkách není nutné, aby se pedagog stavěl do role experta, je však žádoucí, aby informace, které šíří, byly ověřené, věcné a odpovídaly stavu poznání o tématu.
- d) Při práci s mládeží je velmi důležité klást důraz na informaci, že vznik závislosti není jediným rizikem pití alkoholu.
- e) Citlivě zvážit souvislosti a možné dopady zapojení veřejných složek do řešení daného případu.

3.2 Nevhodné postupy

- a) Prezentování příkrých hodnotících soudů bývá málo efektivní a někdy dokonce kontraproduktivní, zejména děti sdělení nepřijmou pro formu jeho podání.
- b) Sdělení formulovaná hodnotícím tónem (např. „Je špatné, když děti pijí alkohol.“ nebo „Kouření je špatné, protože způsobuje rakovinu plic.“) jsou méně účinná než sdělení, která jsou suchým konstatováním faktu (např. „Alkohol působí na vyvíjející se nervovou soustavu a může ohrozit zdravý vývoj psychiky. Lékaři i společnost chtějí chránit zdraví mladých lidí, proto ze zákona není dovoleno alkohol podávat nezletilým.“).
- c) Není vhodné bagatelizovat nebo podcenit ani jednorázový exces s alkoholem.

3.3 Doporučení – rodiče

- a) Pokud se zjistí, že dítě opakovaně pije, je vhodné v roli pedagoga působit podpůrně a didakticky i na rodiče.
- b) Bez adekvátní spolupráce s rodiči je často snaha pedagogů marná.
- c) Rodičům je třeba vhodně připomenout jejich primární odpovědnost za zdravý vývoj dítěte a ve vztahu k alkoholu lze doporučit následující: mluvit o následcích, poukazovat na příklady, naslouchat dítěti, jeho potřebám a vytvořit pocit důvěry, vést dítě k přiměřené sebedůvěře a asertivitě, aby nebylo strženo partou, být pro dítě příkladem ve vztahu k užívání alkoholu, částečně dítěti organizovat čas nebo mu s tím pomoci (zájmy, koníčky, aktivity), stanovit pravidla a přiměřené tresty za jejich nedodržování a raději dříve než později vyhledat odbornou pedagogicko-psychologickou pomoc, případně zajistit další spolupráci se školou a s poradnami.
- d) Rodiče by se naopak měli vyhnout popírání nebo skrývání problému, oddalování psychologické pomoci, sebeobviňování, finančním příspěvkům, které by mohlo dítě vydat na nákup alkoholu, fyzickým trestům, odmítnutí pomoci dítěti, zbrklému a zkratkovitému jednání a v neposlední řadě propadání beznaději.

3.4 Postup školy

V kompetenci pedagogických a preventivních pracovníků/pracovnic ve škole je zajistit bezpečné prostředí a smysluplné preventivní působení napříč věkovými kategoriemi dětí i tématy spojenými s rizikovým chováním. Pro otevřenou komunikaci s dětmi je vhodné uvědomovat si vlastní postoje k užívání alkoholu a obecně k rizikovému chování a reflektovat také své chování ve vztahu k nim (učitel/ka působí na děti jako vzor).

Nad rámec základního preventivního působení může učitel v mnoha případech odhalit problém v jeho počátcích a často stačí včasné usměrnění dítěte, které je pak schopné korigovat své chování. V případech, kdy je problém závažnější, by měl učitel pomáhat při zajištění vhodné odborné péče.

Učitel není specialista na řešení problémů se závislostí a také nenese odpovědnost za řešení problémů, které přesahují jeho kompetence a poslání. V podmínkách základní školy není velký prostor na aktivní intervenci ze strany pedagoga, ani není možné zásadní intervenci od učitele očekávat. Nicméně je možné rozpoznat problém a v takovém případě je nutné jednat s rodiči, školním psychologem nebo poradnou.

- a) Jestliže si žák nebo student **přinesl do školy alkohol** a jde o porušení školního řádu, škola má postupovat podle § 31 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon). Žákovi nelze prohledávat osobní věci.
- b) V případě nezletilého žáka spolupracujeme s rodiči (zákonnými zástupci dítěte).
- c) Je vhodné zjistit, od koho žák alkohol získal. Pokud žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je namístě vyzoomět Policii ČR nebo obecní policii o tom, že dochází k prodeji alkoholu dětem, aby bylo provedeno šetření.

- d) Pokud pedagogický pracovník zjistí, že žák má u sebe alkohol, může jej vyzvat, aby se ho zbavil nebo jej odložil, zároveň je možné uplatnit sankce podle školního (vnitřního řádu).
- e) V případě, že žák uvede, že **alkohol vzal doma**, je rozhodně vhodné událost probrat s rodiči dítěte a upozornit je na to, že musí zabránit tomu, aby se dítě k alkoholu dostalo, musí být přijata náležitá opatření, neboť rodiče jsou zodpovědní za výchovu dítěte. V případě, že se situace opakuje, je vhodné oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) k provedení šetření v rodině. Jestliže se jedná o opakovaně nespolupracující rodiče, je namístě řešit situaci, kdy dítě přineslo alkohol z domu, přímo s Policií ČR. Lze podat oznámení, aby policie posoudila, zda nedochází k páchání trestné činnosti v rodině žáka nebo studenta.
- f) Pokud žák nebo student **ve škole požil alkohol**, okamžitě mu v další konzumaci zabráníme.
- g) V případě potřeby je poskytnuta před lékařská první pomoc pro intoxikaci alkoholem, při ohrožení života nebo zdraví se neprodleně volá zdravotnická záchranná služba na tísňové lince 155.
- h) Pokud je nezletilý žák ve stavu vylučujícím další vzdělávání, musíme vyrozumět zákonného zástupce, aby si dítě přišel vyzvednout.
- i) Se zákonným zástupcem je nutné také následně řešit, kde dítě alkohol vzalo a proč ho konzumuje ve škole.
- j) Konzumaci alkoholu ve škole je dobré řešit podle školního řádu, se zákonnými zástupci, opakované porušení hlásíme OSPOD a Policii ČR. V takovém případě lze doporučit postup, kdy si zákonný zástupce odvede žáka, následné vyučující hodiny nejsou žákovi omluveny.
- k) Opakované podávání nebo prodávání alkoholu dítěti, pokud zjistíme, kdo alkohol podal nebo prodal, zakládá podezření z trestného činu podávání alkoholu dítěti podle § 204 trestního zákoníku, viz výše.
- l) Jestliže žák nebo student **nabízí ve škole alkohol ostatním žákům**, dopouští se přestupku, viz výše. Pokud by podal alkohol jinému žákovi ve větší míře, opakovaně nebo sice v malém množství, ale velkému počtu dětí najednou (ve větší míře), může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu podání alkoholu dítěti podle ustanovení § 204 trestního zákoníku (není zde ale povinnost takové jednání přikazít ani oznamovací povinnost podle trestního zákoníku). Při zjištění této skutečnosti je namístě přivolat Policii ČR k prošetření události a u nezletilého žáka vyrozumět zákonného zástupce. V případě, že je ohrožen život a zdraví dítěte, je nutné zavolat zdravotnickou záchrannou službu. Namístě je také vyrozumění OSPOD, neboť se jedná o dítě požívající alkohol (jsou naplněny podmínky uvedené v § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí), a to podléhá oznamovací povinnosti.

3.5 Specializované služby:

- a) Adiktologické ambulance pro děti a dospívající jsou dosud zřízeny pouze v několika krajích:
- Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze (Praha)
 - Prev-Centrum, z.ú. (Praha)
 - Sananim, z.ú. (Praha)
 - Zařízení sociální intervence (Kladno)
 - DRUG-OUT Klub, z.s. (Ústí nad Labem)
- a) Pokud nejsou dětské adiktologické ambulance v dosahu, lze se obracet na organizace zabývající se prevencí rizikového chování, léčbou poruch způsobených užíváním drog a snižováním rizik užívání, jejichž aktuální adresář je na Mapě pomoci Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti <https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci> nebo v Seznamu certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace>. Krajsí (nebo místní) protidrogoví koordinátoři (pokud je jejich funkce zřízena) by zároveň měli mít aktuální přehled o dostupných službách v daném regionu.

- b) Lůžková detoxifikace určená pro děti je v celé ČR pouze jediná: Dětské a dorostové detoxikační centrum, Nemocnice Milosrdných sester sv. K. Boromejského (Praha)
- c) Poradna pro rodiče Sananim, z.ú. (Praha)

3.6 Internetové odkazy:

- a) <http://www.drogovaporadna.cz/>
- b) <https://www.prevcentrum.cz/nase-sluzby/webova-poradna/>
- c) <http://poradna.adiktologie.cz/>
- d) <http://kratke-intervence.info/>
- e) <https://www.drogy-info.cz/>
- f) <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/prevence-zavislosti>
- g) <http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skp.aspx>
- h) <http://www.policie.cz/clanek/drugs-forensics-bulletin-narodni-protidrogove-centraly.aspx>

4 Omamné a psychotropní látky

4.1 Vhodný přístup

- a) V případě využívání externích poskytovatelů programů primární prevence preventivních programů spolupracovat s těmi, kteří obdrželi certifikát odborné způsobilosti
- b) Adekvátnost programů a intervencí věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte
- c) Podpora sebedůvěry, vlastní aktivity a různorodých zájmů Kontinuální proces
- d) Zaměření na změnu postojů a chování
- e) Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami
- f) Využívání vhodných vzorů chování u druhých lidí, pokud možno z blízkého okolí dítěte
- g) Otevřená hodnotově orientovaná diskuse
- h) Zapojení do života místní komunity
- i) Realizaci programů navrhuje a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci (metodici prevence)

4.2 Nevhodný přístup

- a) Amatérismus (např. nepřipravení koncoví realizátoři prevence) a samozvaní experti na prevenci
- b) Překračování kompetencí a odborného působení (např. příslušník Policie ČR se věnuje tématům zdravotních rizik užívání návykových látek nebo naopak lékař hovoří o legislativních aspektech v souvislosti s návykovými látkami)
- c) Přístupy založené na odstrašování, triviální přístupy: „Prostě řekni ne“
- d) Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti
- e) Zaměření pouze na poznatky
- f) Přednášková forma
- g) Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí – bývalých uživatelů návykových látek na ZŠ nebo aktuálních uživatelů, stavění na „hvězdách“ showbyznysu

4.3 Příznaky užívání návykových látek – jak to poznám?

Užívání drog je obvykle doprovázeno varovnými příznaky a hraje v něm roli celá řada faktorů a jejich kombinace. Ovšem je nutno mít na paměti, že i když se u dítěte některý z varovných příznaků objeví, nemusí se vždy jednat o užívání drog. Někdy mohou být tyto projevy součástí puberty, někdy mohou mít i jiný důvod (např. úmrtí v rodině). Proto je nezbytné nespolehat se pouze na tento přehled, ale zjistit rozhovorem s dospívajícím, co za těmito projevy stojí, případně se lze obrátit na

třídního učitele, školního psychologa nebo jiného odborníka se žádostí o citlivé posouzení a jejich názor.

4.3.1 Užívání návykových látek u dospívajících je doprovázeno příznaky, které nás mohou včas varovat

- a) Náhlá změna osobnosti – z tichého studenta se náhle stává hlučný a otravný student. Změna může být postupná a zjevná pouze při reflexi. Může to být samozřejmě i naopak.
- b) Změny nálady – změna z dobré na špatnou a zpět, zdánlivě bez důvodu, s výbuchy vyvolanými zdánlivě nepodstatnými událostmi, zhoršující se vztahy s rodinnými příslušníky a přáteli.
- c) Změny ve fyzickém vzhledu nebo pohodě – změny v hmotnosti, spánku a obecném zdraví mohou být náhlé nebo postupné; mohou zahrnovat setřelou řeč, pomalost, zřetelné nebo rozšířené zornice, mluvení, euforii, nevolnost a zvracení, nedbalost v péči o sebe, změny ve stravovacích návycích nebo spánku.
- d) Změna výkonu ve škole – znatelné zhoršení výkonu (zvláště když byl student do té doby pilný/á), záškoláctví, zmeškané hodiny, ztráta zájmu o oblíbené aktivity.
- e) Zvýšená utajená komunikace s ostatními – často se to projevuje jako tajné telefonní hovory; některé z nich mohou být ovšem pouze typickým chováním dospívajících.
- f) Zvýšená potřeba peněz – nákup léků nebo návykových látek stojí peníze a tím větší je potřeba peněz. Peníze však nejsou jedinou převáděnou komoditou mezi mladými lidmi; mohou to být různé věci osobní potřeby, oblečení, elektronika; výměnou za finance nebo návykové látky mohou být poskytovány také sexuální služby.

Učitelům může pomoci intuice – může dospělému zprostředkovat varovné signály, že se se studentem něco děje, za předpokladu, že studenta zná delší dobu (např. třídní učitel). Nemusí se jednat o konkrétní nebo jasně verbalizovaný pocit, že je něco špatně, ale je dobré se začít zajímat a být vnímavější k případným dalším projevům.

Je třeba mít na paměti, že existuje řada dalších důvodů pro výše popsané chování, které je třeba vzít v úvahu v souvislosti s celkovou životní situací člověka.

4.4 Přístup k žákovi s podezřením na užívání návykových látek

Hlavním smyslem práce se žákem, u kterého máme podezření nebo již víme, že užívá návykové látky, je nabídnout „pomocnou ruku“. V přístupu k lidem, kteří užívají návykové látky, je vhodné sledovat několik základních principů, které mají zajistit důvěrnost:

- a) Koncentrace na vztah a empatii – užívání návykových látek je citlivým tématem a tématem, o němž se mladí lidé často zdráhají mluvit.
- b) Je důležité nastavení vztahu založeného na vzájemném porozumění a vyjádření porozumění.
- c) Respekt bez tolerance k užívání návykových látek – je dobré vyvarovat se snahy přinutit žáka měnit své chování, protože to povede jen k rezistenci na straně žáka.
- d) Odsouzení takového chování je také kontraproduktivní. Místo toho by měl být student/ka vnímán jako někdo, kdo má určité důvody pro své rozhodnutí založené na tom, jak vidí svět.
- e) Je dobré nasměrovat úsilí tak, abychom pochopili a pomohli studentovi/studentce vyrovnat se s důsledky jeho rozhodnutí.
- f) Pomoc (poradenství) by měla být oddělena od výuky – pokud to jde, jeden pedagog by neměl vystupovat zároveň v roli vyučujícího a toho, kdo nabízí pomoc. Je-li to možné, měly by být tyto role odděleny, aby se zvýšila efektivita v obou oblastech.
- g) Vytvoření bezpečného prostředí přispívá k otevřenosti a důvěře. Tam, kde nelze zaručit plnou důvěrnost, by měli zaměstnanci školy o těchto limitech se žákem mluvit. Nelze podlamovat důvěru žáka tím, že budeme slibovat něco, co není možné (např. „co řeknu, zůstane jen mezi námi“ – když víme, že to tak nebude).

- h) Znat své silné stránky a omezení – je důležité nejdříve zvážit úroveň vlastních znalostí a dovedností, ale i časových možností.
- i) Učitelé by měli být v případě potřeby připraveni odkazovat na odbornou pomoc (školní psycholog, školní metodik prevence, oblastní metodik prevence atd.).
- j) Povzbuzení studenta k přijímání odborné pomoci – v případě potřeby je vhodné odkazovat na profesní pomoc. Ve skutečnosti je ovšem obtížné někoho přesvědčit, aby vyhledal pomoc.
- k) Bez toho, aby žák sám chtěl změnu, změna nebude možná nebo bude jen velmi obtížná. Proto mohou učitelé, rodiče a další využít následující strategie, aby povzbudili osobu k vyhledání pomoci.

Pedagog může navštívit poradce ještě předtím, než doporučí studentovi pomoc. To umožní učiteli popsat své zkušenosti s poradcem a poradenstvím mladému člověku a dát mu představu o tom, co očekávat, což snižuje strach z neznámého. Učitel může dále nabídnout vzájemnou podporu, např. nabídnout účast na poradenství s mladým člověkem, žáka informovat o možných přínosech návštěvy poradce. Poradenství může pomoci studentovi ujasnit si své životní cíle a priority, zvláště pokud se cítí, že ztrácí kontrolu nad svým užíváním.

4.5 Jak se ptát na užívání návykových látek:

Stačí položit dvě orientační otázky:

1. První stupeň: „Máš nějaké kamarády, kteří v uplynulém roce užívali návykové látky (typ NL)?“; „A co ty – měl jsi někdy nějakou drogu (typ NL)?“ (jakékoli užití je problém).
2. Druhý stupeň: „Máš nějaké kamarády kteří v uplynulém roce užívali návykové látky (typ NL)?“; „A co ty – v uplynulém roce, kolikrát jsi měl návykovou látku?“

4.6 Prevence

- a) Limitem realizace efektivní prevence může být sama škola, a to v případě, že do preventivního působení není zapojená celá škola, pedagogický sbor není s preventivními aktivitami identifikován, čímž dochází ke ztrátě zájmu pedagogů o prevenci a jejím smyslu, nebo pokud se škola potýká s nedostatkem finančních prostředků věnovaných prevenci aj.
- b) Rizikem u pedagogů bývá dále to, že mají vysoká očekávání, doufají, že se v hodinách preventivního programu vyřeší všechny problémy nebo také nepovažují zlepšení sociálních dovedností žáků a interaktivní programy v malých skupinách, které využívají velké spektrum pedagogických a psychosociálních metod, za tak důležité, jako např. formální znalosti.
- c) Dalším problémem je to, že výsledky nelze měřit po krátké době, ale vyžadují dlouhodobé sledování a vyhodnocení. Z tohoto důvodu je efektivita primární prevence v krátkodobém horizontu obtížně prokazatelná.
- d) Pedagog, zejména školní metodik prevence, by měl získávat objektivní aktualizované informace z oblasti adiktologie, měl by pochopit myšlení a chování dětí a adolescentů a měl by znát mýty a klíše o návykových látkách a jejich uživatelích. Měl by být schopen senzitivně vnímat kulturní a sociální odlišnosti a měl by umět motivovat rodinu i obec ke spolupráci se školou.
- e) V rámci koncepce školního preventivního programu, s návazností na školní vzdělávací program by měla škola využít i průřezová témata.
- f) Pokud škola využije možnost spolupráce s externími organizacemi nabízejícím ucelené preventivní programy, i tam by měly programy navazovat na současná témata ve školním vzdělávacím programu.
- g) Veškeré postupy a opatření by měla mít škola zapracovány ve školním řádu a rozpracovány v dalších materiálech.

4.7 Návykové látky z hlediska právního

Pojem návykové látky definuje jak správní, tak trestní právo. Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Seznam omamných a psychotropních látek – někdy laicky definovaných jako „nelegální drogy“, najdeme v nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Pro zjednodušení budeme pro omamné a psychotropní látky používat zkratku NL. Bude zde věnován prostor pouze nelegálním návykovým látkám.

4.7.1 Co je v oblasti nelegálních NL zakázáno, definují dva zákony

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů:

- 1) neoprávněně vyrábět, dovážet, vyvážet, provážet, nabízet, zprostředkovávat, prodávat nebo jinak jinému opatřovat nebo pro jiného přechovávat NL, přípravek NL, prekurzor nebo jed,
- 2) neoprávněně pro vlastní potřebu přechovávat v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu THC a přechovávat jinou NL nebo jed v množství větším než malém;
- 3) neoprávněně pro vlastní potřebu pěstovat v množství větším než malém rostlinu konopí, houbu nebo jinou rostlinu obsahující NL;
- 4) vyrábět, sobě nebo jinému opatřovat anebo přechovávat prekurzor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě NL, přípravku, který obsahuje NL, nebo jed;
- 5) svádět jiného ke zneužívání jiné NL než alkoholu nebo ho v tom podporovat anebo zneužívání takové látky jinak podněcovat nebo šířit.

4.7.2 Přestupky

Podle § 39 odst. 2 zák. o návykových látkách se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že:

- a) neoprávněně přechovává návykovou látku v malém množství pro vlastní potřebu;
- b) neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující návykovou látku; nebo
- c) umožní neoprávněné požívání návykových látek osobě mladší 18 let, nejde-li o čin přísněji trestný.

Za tento přestupek lze uložit pokutu do 15 000 Kč.

Zde považujeme za důležité zdůraznit, že se jedná o přechování nebo pěstování nelegální návykové látky pro vlastní potřebu a v malém množství. Sdílení takové látky (byť v malém množství) je vždy trestným činem (viz následující ustanovení trestního zákoníku).

4.7.3 Trestné činy

- § 283 tr. zákoníku

Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

4.7.4 Oznamovací povinnost

Podle § 367 tr. zákoníku se z hlediska trestního práva vztahuje pouze na tzv. distribuci NL.

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, je

povinen spáchání nebo dokončení takového trestného činu překazit. Překažením se rozumí i jeho včasné oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

4.8 Doporučené postupy pro školy a školská zařízení:

- a) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- b) Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- c) Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich vnášení do školy. Škola a školské zařízení ve školním řádu stanoví zákaz vnášení NL do tohoto zařízení a zákaz vstupu pod vlivem NL. Školním řádem stanoví rovněž sankci za porušení zákazu. Při používání sankcí je nutný individuální diferencovaný přístup podle vážnosti jednotlivých případů.
- d) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné relevantní informace.
- e) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- f) Působit preventivně na žáky v oblasti užívání návykových látek.
- g) Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- h) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- i) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek, jejich vnášením nebo distribucí je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externími subjekty realizujícími primárně preventivní programy, školskými poradenskými zařízeními, Policií ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) apod.
- j) V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách a školských zařízeních preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.
- k) V případech, které stanoví zákonné předpisy, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

4.9 Konzumace NL ve škole

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy a školského zařízení nebo v době školního vyučování či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- b) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. K takovému účelu poslouží obálka – žák vloží NL za přítomnosti svědka do obálky, obálku pedagogický pracovník zalepí a svým podpisem přes přelepení, podpisem svědka a žáka zajistí objektivitu úkonu.
- c) Podle zdravotního stavu žáka případně ihned informuje rychlou záchrannou službu.
- d) V případě, že není nutné volat rychlou záchrannou službu, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka, a to za přítomnosti svědka, a bezodkladně informuje vedení školy. Tento záznam předá k založení školnímu metodikovi prevence do jeho agendy.
- e) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc a volá rychlou záchrannou službu a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
- f) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník vyrozuměním zákonných zástupců.

- g) S ohledem na to, že po požití NL není žák způsobilý pobytu ve škole a účasti na vzdělávacím procesu, je nezbytně nutné, aby si jej převzali zákonní zástupci; pokud si jej nemohou zákonní zástupci převzít, může tak po jejich souhlasu učinit osoba blízká. V případě, že zákonné zástupce nelze sehnat nebo si odmítnou pro žáka přijet, je nutné požádat o součinnost Policii ČR a OSPOD.
- h) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky a dbát pokynů pracovníků školy. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
- i) Současně škola za podmínek stanovených v § 6 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- j) Školní metodik prevence poskytne žákovi a jeho zákonným zástupcům základní informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- k) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Je ovšem nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový sobě a podle typu užití NL může být nebezpečný i okolí, ale jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé (z právního hlediska se zpravidla jedná o přestupkové jednání, na něž se nevztahuje oznamovací povinnost); distributor se vždy dopouští jednání, které má znaky trestného činu. V případě distribuce je stanovena oznamovací povinnost.
- l) Prokázané navádění jiných žáků k užívání NL je považováno rovněž za velmi rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu
Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.
- h) Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, upravuje problematiku testování při důvodném podezření na ovlivnění návykovou látkou, ale je nutné si uvědomit, že testování dětí a studentů pedagogickými pracovníky je v podstatě nemožné. Aby mohl pedagogický pracovník podezřelého žáka testovat, musel by být uveden v tomto zákoně jako subjekt, který je oprávněn vyzvat anebo provést orientační vyšetření, a to není. Oprávnění k takovému testování mají pouze speciální subjekty, kterým toto právo ukládá zákon – příslušník Policie České republiky, příslušník Vojenské policie, příslušník nebo občanský zaměstnanec Vězeňské služby, strážník obecní policie nebo osoba pověřená kontrolou podle jiného právního předpisu (podrobněji viz Šejvl, 2018).

4.10 Distribuce NL ve škole

Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání splňující znaky trestného činu. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

- a) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí škola o této skutečnosti vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu a je zde z hlediska trestního zákoníku povinnost takové jednání přikazít.
- b) Vzhledem k tomu, že pedagogický pracovník nemůže takovou látku vyhodit nebo jinak znehodnotit, nezbyvá mu nic jiného než kontaktovat Policii ČR.

4.11 Přechovávání NL ve škole

Přechovávání NL je vždy protiprávním jednáním. Podle množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je toto protiprávní jednání blíže specifikováno buď jako přestupek, nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka). Toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

- a) Pedagogický pracovník nehodnotí, o jaký typ porušení zákona se jedná a zda se žák dopustil přestupku, nebo trestného činu. Protiprávnost jednání kvalifikuje policejní orgán.
- b) V případě podezření, že žák u sebe přechovává NL, je nutné tuto látku zajistit a předat ji policii.
- c) Pedagogický pracovník nesmí a není oprávněn takovou látku zlikvidovat nebo předat zákonným zástupcům. Pokud by tak postupoval, dopustil by se protiprávního jednání.
- d) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí v obci s rozšířenou působností.

4.12 Nález NL ve škole

4.12.1 V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za NL, postupují takto:

- a) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají ji, nepřesypávají, nečichají k ní.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR. Zajištění látky provádí policie, pokud nehrozí zničení nebo ztráta látky. Pedagogický pracovník následně o nález zpracuje písemný záznam.
- c) V případě časové překážky na straně policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a podpisem pedagogického pracovníka a uschovat do školního trezoru, zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

4.12.2 V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za NL, postupují takto:

- a) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy, zákonného zástupce a Policii ČR.
- c) O nález sepišou stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že žák zápis odmítne podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
- d) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

4.12.3 V případě, kdy mají pracovníci školy důvodné podezření, že některý ze žáků má NL u sebe, postupují takto:

- a) Jedná se o důvodné podezření z protiprávního jednání. Může se jednat o podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Není zde sice oznamovací povinnost, ale pouze Policie ČR může provést prohlídku žáka a po příslušných expertizách nechat NL zničit v souladu s právními předpisy.
- b) Pracovníci bezodkladně vyrozumějí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- c) Žáka je nutné mít do příjezdu policie izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

4.13 Internetové odkazy:

- a) <http://www.prevence-info.cz>
- b) <http://www.drogy-info.cz/>
- c) <http://www.adiktologie.cz/>
- d) http://www.emcdda.europa.eu/topics/prevention_en
- e) <https://www.drugabuse.gov/related-topics/prevention>
- f) <http://www.nuv.cz/t/pprch>
- g) <http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpv.aspx>

5 Krádež

5.1 Doporučený postup

- a) Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sděluje žákyním a žákům od počátku jejich docházky do školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojmeme, anebo rozčílí následek takového jednání.
- b) Do školního řádu zapracujte sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže při poskytování školských služeb nebo při s nimi přímo souvisejících činnostech.
- c) Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.
- d) Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
- e) S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalizmu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
- f) Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí
- g) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- h) Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, **nezačínajte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínajte tímto způsobem.
- i) O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.....

Pozor:

- Škoda většího rozsahu (škoda větší dle trestního zákoníku je 50.000,- Kč, škoda velkého rozsahu dle trestního zákoníku je 5.000.000,- Kč, viz. § 138) škoda nikoli nepatrná 5000,- Kč je hranice pro trestný čin.

- V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání) jedná se o přestupek proti majetku dle § 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb. v platném znění.
- Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 5.000,-Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o trestný čin.

5.2 Kdy hlásit rodičům?

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

5.3 Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejvíce snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. **Důležité upozornění** - Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

5.4 Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

6 Vandalismus

6.1 Prevence

6.1.1 Obecná východiska při řešení výchovných problémů ve škole

Tři hlavní rysy celoškolské politiky pro snížení kriminality mládeže, tedy i vandalismu:

- a) Pedagogický sbor by měl být jednotný v názorech na standardy chování požadovaného od žáků, a to včetně postupů, které jsou v případě potřeby pro jejich dosažení uplatňovány.
- b) Učitelé se musí chovat jednotně, musí spolupracovat a vzájemně se podporovat ve smyslu co nejvhodnějšího přístupu k disciplinárním problémům.
- c) Škola by měla přijmout soubor opatření, která může aplikovat, a tím žáky motivovat k dobrému chování.

6.1.2 Praktická východiska vzniku rizikového chování:

Snížením příležitostí jednat protiprávně ve školském zařízení a dopouštět se vandalismu, snížíme i četnost samotných případů. Možná řešení:

- a) Fyzický dohled nad žáky – „dozory“ i o přestávkách v prostorách, kde se žáci mohou pohybovat.
- b) Organizované přestávkové aktivity – nabídnutím nějaké aktivity či zaměstnání může nahradit nudu u žáků a tím předcházet úmyslnému ničení majetku.
- c) Odpočinková (relaxační) místa – tato místa mohou přitahovat žáky k různým rozhovorům, kontaktům atd.

- d) Resocializační pedagogiky (resocializační divadlo, sportovní aktivity, dramaterapie, muzikoterapie, výtvarné aktivity).
- e) Komunikace se žáky.
- f) Vytváření vhodného klimatu ve škole, třídě.
- g) Netolerance jakéhokoli závadového chování.
- h) Zakotvení podmínek zacházení se školním majetkem, včetně sankcí a náhrad do školního řádu, a prokazatelné seznámení žáků a rodičů s tímto nařízením.
- i) Výchova prací - optimálním řešením náhrady škody je uvedení poškozené věci do původního stavu viníkem (u žáků 2. stupně ZŠ a střední školství) či za pomoci rodičů (žáci 1. stupně ZŠ), a to vlastními silami, lidskou, fyzickou prací (za předpokladu, že ještě lze vandalsky poškozenou věc opravit).
- j) Průběžná prevence během celého školního roku.
- k) Trénink zvládání vlastní agresivity, nácvik odolnosti proti stresu v indikovaných případech.

Snažte se vždy dobrat příčiny daného jednání a s ní následně pracovat. V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí, a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili (PPP, SVP).

6.2 Nevhodné postupy:

- a) bagatelizace a přehlížení prvních náznaků problému;
- b) ambivalence k problému;
- c) apatie k problému;
- d) zesměšňování problému a jeho aktérů;
- e) pouhé pasivní předávání informací (např. holé informace typu: „vandalismus je špatný“, „nesmíte ničit vybavení třídy“);
- f) nekomunikace mezi učitelem a žákem, učitelem a zákonným zástupcem;
- g) nezdravá komunikace;
- h) potlačování diskuse; stigmatizování žáků, kteří se vandalského činu dopustili; nerespektování názorů žáků.

6.3 Vandalismus páchaný na půdě školy:

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

- a) Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
- b) V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- c) V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.
- d) informovat zákonné zástupce (vždy u nezletilých žáků);
- e) informovat zákonné zástupce (se souhlasem zletilého žáka);
- f) při odmítnutí spolupráce rodičů, zákonných zástupců nebo při opakovaném vandalismu vyrozumět OSPOD (obecní úřad);
- g) pokud nedojde ke smíru – náhrada vzniklé škody, ohlásit věc Policii ČR (do 5 000 Kč řešeno jako přestupek, nad 5 000 Kč řešeno jako trestný čin);

- h) při každém vandalském činu podávat vždy objektivní informace pedagogickému sboru, vychovatelům, žákům a rodičům, aby bylo zamezeno „informačnímu šumu“ a přeručování stavu věci
- i) při opakovaném vandalismu stejným žákem oslovit pedagogicko-psychologické poradenství nebo střediska výchovné péče (souhlas rodičů, zákonných zástupců, u nezletilých i zletilých žáků).

7 Neoprávněné vniknutí do objektu

Neoprávněné vniknutí do objektu, přítomnost neznámého člověka, útok vedený zvenku či zevnitř apod., je jedna z možných forem protiprávního jednání, se kterým se lze v prostředí škol také setkat.

7.1 Prevence

Viz Příloha 1: Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti Č. j.: MSMT-1981/2015-1

- a) Prostorově a organizačně-technická opatření.
- b) Využívá pouze jeden vchod, který je monitorován a zabezpečen proti vniknutí cizích osob.
- c) Škola vpouští cizí osoby do prostor školy až po ověření účelu jejich vstupu a to pouze v doprovodu pracovníka školy.
- d) Žáci jsou poučeni, že nesmí žádným osobám otevírat dveře bez souhlasu pracovníka školy.
- e) Škola má uzamykatelné vstupy do budov, má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob.
- f) Spolupracuje se složkami Integrovaného záchranného systému.

Škola zajišťuje průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku jejich vstupu do prostor školy po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy a areálu školy.

Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

7.2 Postup školy

- a) V případě, kdy je neznámá osoba přistižena v prostorách školy je primárně nutné zjistit její účel vniknutí.
- b) Okamžitě zajistit bezpečnost žáků izolací od neznámé osoby, která vnikla do objektu.
- c) Pokud půjde o ohrožení, bezodkladně se vyrozumí ředitel školy a Policie ČR, s ní se zkonstruuje další postup.
- d) O události pořídit záznam na základě výpovědi.

8 Hazardní hraní a on-line hazardní hraní

8.1 Prevence

Pedagog může do preventivních aktivit **zapojit i rodiče**, například tím, že je informuje o dodržování následujících zásad, které mohou účinně předcházet problémům s hráčstvím u jejich dětí:

- a) Sami hazardně nehrajte a svými penězi na hraní nepřispívejte - rodiče mají nejdůležitější vliv na utváření postojů dětí (např. otázka hodnoty peněz, seznamovat dítě adekvátním způsobem s hospodařením s penězi v rodině).
- b) Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.
- c) Získejte si plnou nebo alespoň částečnou důvěru dítěte, naučte se naslouchat svým dětem, věnovat jim svůj čas, posilujte jejich vazbu na rodinu.
- d) Předcházejte nudě, podporujte kvalitní zájmy a záliby.
- e) Opatřete si dostatek informací a o problému s dítětem zvěšeně hovořte - otevřeně deklarujte svůj postoj k této problematice.
- f) Stanovte a důsledně prosazujte zdravá pravidla, za porušení pravidel by měly následovat adekvátní a předem domluvené sankce (např. při hraní kráčení kapesného).
- g) Vnešte do finančního hospodaření dítěte pořádek, nedávejte mu větší finanční částky.
- h) Pokud máte pocit, že problém narůstá, nebojte se spolupráce s odborníky.

V neposlední řadě je potřeba zmínit, že **ohrožení hazardní hrou jsou i pedagogové**. Jedná se o náročnou profesi. Informační a preventivní strategie by měly tedy směřovat i k zaměstnancům školy. Vhodné mohou být například aktivity zaměřené na prevenci syndromu vyhoření.

8.2 Vhodný postup

- a) Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho.
- b) Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice.
- c) Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc.
- d) Zpracovat tematiku hráčství do tzv. minimálního preventivního programu školy.
- e) Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte.
- f) Kontinuální proces programu, programy by na sebe měly navazovat.
- g) Zaměření na změnu postojů a chování.
- h) Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami.
- i) Využívání směrodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí.
- j) Otevřená hodnotově orientovaná diskuse.
- k) Realizaci programů navrhuji a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci.
- l) Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi.

8.3 Nevhodný postup

- a) Bagatelizace problematiky (např. tolerovat karetní hru o peníze).
- b) Odstrašování, triviální „Prostě řekni ne.“
- c) Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti.
- d) Zaměření pouze na poznatky.
- e) Přednášková forma.
- f) Jednorázové aktivity.
- g) Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí (např. ex-gamblerů).
- h) Potlačování diskuse, nebo naopak „bezbřehost“ diskuse.
- i) Amatérismus realizátorů, například výběr „spasitelů“ neškolených v primární prevenci.

8.4 Postup školy

8.4.1 Hazardní hra v prostorách školy

Hazardní hra v prostorách školy a v jejím okolí by se neměla tolerovat. U drobných neorganizovaných hazardních her (karty o peníze ve škole atp.) se přes zdánlivou nevinnost jedná o prvotní formy hazardu a je potřeba jim ze strany školy věnovat pozornost, byť nejde o vysoce rizikové aktivity.

- a) Školní řád by to měl zakazovat a pracovníci by dodržování tohoto zákazu měli hlídat.
- b) Škola by se též měla vhodným způsobem jasně veřejně vymezovat proti této formě rizikového chování.
- c) Škola tak může například hlídat zákaz výskytu heren či reklamy na hazard ve svém okolí, spolupracovat s policií při kontrole dodržování minimálního věku návštěvníků heren a sázkových kanceláří atp.
- d) Nelegální organizovaná hazardní činnost už překračuje možnosti a kompetence školy a proti této formě hazardu by měla vždy zasahovat policie.
- e) Škola může zamezit zejména on-line hazardním aktivitám tím, že se naučí účinně blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi). **Zabezpečený internet** na škole a jasná **pravidla pro používání informačních technologií** (například chytrých mobilních telefonů či tabletů atp.) žáky i zaměstnanci jsou základem pro předcházení problémů.

8.4.2 Hazardní hra a žák

- a) V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání.
- b) Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog).
- c) Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).
- d) V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.
- e) V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.
- f) Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis.
- g) Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR.
- h) V případě, že se jedná o žáka (studenta) staršího 18 let, tedy plnoletého, i zde mají rodiče, kteří k němu mají vyživovací povinnost a se kterými žák (student) žije ve společné domácnosti, právo znát jeho prospěch a vše týkající se jeho studia.

8.5 Internetové odkazy:

- a) www.gambling.podaneruce.cz
- b) <http://www.drnespor.eu/>
- c) <http://stopzavislosti.cz/>, <http://pnz.prevent99.cz/sluzby>
- d) <http://poradna.adiktologie.cz/>
- e) <http://www.poradenskecentrum.cz/>

- f) <http://www.magdalena-ops.eu/index.php/o-nas-menu/ke-stazeni/publikace.html>
 g) <http://www.sananim.cz/gambling-ambulance/co-nabizime.html>

9 Přílohy

9.1 Příloha 1: Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti Č. j.: MSMT-1981/2015-1

Minimální standard bezpečnosti právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (dále jen „škola“) zahrnuje opatření prostorová, organizačně-technická, personální a opatření v oblasti zpracované dokumentace. Jeho význam je metodický, ne normativní. Mimo tato opatření, která směřují především k zajištění fyzické bezpečnosti dětí, žáků a studentů (dále jen „žáků“), má škola na zřeteli rovněž psychické bezpečí žáků, a proto opatření k zajištění fyzické bezpečnosti ve škole nesmí snížit psychické bezpečí a komfort žáků.

Problematiku zajištění minimálního standardu bezpečnosti je třeba vnímat v těchto rovinách:

1. **Prevenčí předcházet mimořádným událostem** (technická opatření, poučení zaměstnanců a žáků, nácvik řešení mimořádných událostí dle specifických podmínek škol, přehled o cizích osobách v objektu, spolupráce se složkami Integrovaného záchranného systému,...).
2. **Účinně a efektivně reagovat na mimořádnou událost**, která nastala a snažit se o omezení škod na životech a zdraví zaměstnanců i žáků.
3. **Vyhodnotit mimořádnou událost a přijmout opatření**, aby se nemohla opakovat ze stejných příčin i v budoucnu).

1. Prostorová a organizačně-technická opatření

- Škola určí a využívá pro vstup žáků, zaměstnanců a cizích osob (návštěv, kontrol, atp.) zpravidla pouze jeden vchod, který je zabezpečen proti vniknutí cizích osob a vstup do něj je kontrolován (monitorován); ostatní možné vstupy do budov jsou zabezpečeny (nesmí však bránit bezpečnému úniku osob v případě požáru) a užívají se případně jako vstupy pro zaměstnance nebo pro cizí osoby, které se účastní dalšího vzdělávání v jiných prostorách školy (např. odborný výcvik, kurzy, školení, atp.), přičemž i v tomto případě má škola zajištěnu kontrolu vstupu. Školy pavilonové dispozice přijímají tato opatření přiměřeně podle svých podmínek.
- Škola vpouští cizí osoby do prostor školy až po ověření účelu jejich vstupu do budovy (doprovod žáka, návštěva pedagoga či ředitele školy, apod.); to platí též v případě vjezdu dopravním prostředkem do areálu školy. Vstupy a vjezdy do areálu školy jsou kontrolovány (monitorovány).

- Škola má uzamykatelné vstupy do budov i dalších prostor v areálu školy (např. školní zahrady, školního dvora, parkoviště, apod.), má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob. Na začátku, v průběhu dne i na jeho konci škola vstupy zabezpečí (klíčový režim musí být vyřešen tak, aby byly únikové cesty trvale volné a umožňovaly bezpečný únik z budovy).
- Škola zamezuje nepovolaným osobám přístup do dalších prostor, budov i areálu školy, které nejsou určeny pro poskytování vzdělávání (např. sklepy, půdy, sklady, kotelny, apod.), s výjimkou specifických, zvláště provozních případů (revize, kontroly, prohlídky, stavební úpravy, apod.).
- Škola má provedenu úpravu zeleně pro zvýšení přehlednosti prostor v okolí přístupových cest i další okolní terénní úpravy.
- Škola má ve svém areálu funkční venkovní osvětlení (nejlépe ovládané pohybovým čidlem) přístupových cest, a to i v době mimo provoz školy.

Ke splnění těchto požadavků se předpokládá zajištění a provedení například:

- bezpečnostních zámků,
- závor,
- oplocení,
- osvětlení,
- drobných stavebních a terénních úprav.

2. Personální opatření

- Škola zajišťuje průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku vstupu do prostor školy po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy či areálu školy. O zajištění náležitého dohledu rozhoduje ředitel školy. Vychází přitom z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k charakteru vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy zpravidla pověřuje dohledem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dohledu nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možné při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dohled vykonává.
- Škola má zajištěnu vzájemnou zastupitelnost pedagogických či nepedagogických pracovníků vykonávajících dohled nad žáky.
- Škola zajišťuje dohled nad žáky i při akcích souvisejících se vzděláváním, které jsou realizovány mimo školu. Při pravidelném využívání budov či místností (např. tělocvičen obcí), které nejsou v majetku školy, je nutné vyžadovat od pronajímatele ujištění o bezpečném stavu budovy či místnosti (např. doložením revizních zpráv se závěrem „schopno bezpečného provozu“).

- Škola v případě avízovaného nebezpečí využívá možnosti posílení ostrahy budovy městskou či státní policií, případně hlídkami bezpečnostních agentur (dle místních zvyklostí).

Ke splnění těchto požadavků se předpokládá zajištění:

- finančních prostředků pro vrátné nebo jiné osoby vykonávající ostrahu školy,
- finančních prostředků na nárůst pracovních úvazků na zajištění dohledu.

Jednou z možností, jak získat finanční prostředky pro zajištění činnosti vrátného, je vytvoření tzv. společensky účelného pracovního místa (za stanovených kritérií pro výběr zaměstnance) na základě dohody s Úřadem práce České republiky. V rámci systému aktivní politiky zaměstnanosti tak může škola čerpat finanční příspěvek na úhradu mzdových nákladů.

3. Vnitřní předpisy, dokumentace školy

- Škola, ve spolupráci s osobami odborně způsobilými v prevenci rizik a osobami odborně způsobilými v oblasti požární ochrany, analyzuje rizika podle podmínek a charakteru své činnosti a má zpracovány dokumenty pro mimořádné události (např. neoprávněné vniknutí do objektu, přítomnost neznámého nebo nebezpečného předmětu nebo látky ve škole, útok vedený zvenčí či zevnitř, braní rukojmí, vandalismus, šikana,...).
- Škola má zajištěny mechanismy ověřování účinnosti výše uvedené dokumentace, včetně periodických zkoušek technických prostředků a zařízení a spolupracuje se složkami integrovaného záchranného systému a s orgány místní správy.
- Škola má v pracovním řádu, školním řádu/vnitřním řádu a v dokumentaci podle jiných právních předpisů, upraveny i další zvláštní povinnosti zaměstnanců, např. povinnosti a postupy při zajišťování dohledu, povinnost informovat zaměstnavatele o vzniku mimořádných událostí, povinnost důsledně dbát na účinnost technických a jiných prostředků chránících bezpečnost budov, povinnost seznamovat zaměstnance a žáky školy s opatřeními zajišťujícími bezpečnost a ochranu zdraví (na začátku školního roku, průběžné opakování dle vyhodnocených rizik, povinnost provedení záznamu o poučení).
- Škola má vymezen formální rámec bezpečnosti a ochrany zdraví, včetně pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví žáků, spolu s přijetím adekvátních opatření. Škola seznamuje žáky a zaměstnance s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, včetně pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví, pokud se vztahují k příslušné činnosti, akci nebo pracovišti a průběžně také s ustanoveními školního nebo vnitřního řádu, řádů dílen, laboratoří, odborných pracoven, sportovních zařízení, tělocvičen, hřišť

a jiných pracovišť a s dalšími opatřeními, jež mohou mít bezpečnostně preventivní význam při uplatňování základních pravidel bezpečného chování (např. cizí osoby ve školách, technické zabezpečení vstupu do budov, dohled pedagogických pracovníků, způsob příchodu a odchodu, zabezpečovací prvky ve škole). Škola má popsány a uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví, má stanovena zvláštní pravidla při některých činnostech – tělesné výchově, plavání, koupání, lyžařském výcviku, sportovně-turistickém kurzu, soutěžích, přehlídkách, výletech, škole v přírodě, zahraničních výjezdech, apod.

- Škola informuje zákonné zástupce žáků o vydání a obsahu školního nebo vnitřního řádu.

Od výše uvedeného minimálního standardu by se měla škola odchýlit jen v nezbytně nutných a odůvodněných případech, budou-li to vyžadovat místní podmínky. V případě jakýchkoli odchylek je však třeba přijmout taková opatření, aby byla bezpečnost a ochrana zdraví žáků i zaměstnanců zajištěna jinými konkrétními způsoby, aniž by byly v rozporu s výše uvedenými principy. Současně musí škola plnit povinnosti, které jí vyplývají z právních předpisů.

Školy mají možnost zajistit bezpečnost osob v areálu školy také dalšími, např. technickými prostředky, které jdou nad rámec výše vymezených minimálních požadavků (např. vstup na čipy, turnikety, kamerový systém, čipy, elektronický vrátný, alarm s tísňovými tlačítky napojený na dispečink, apod.); tyto technické prostředky však nemohou plně nahradit dohled prováděný fyzickou osobou, a jde-li o kamerový systém, bere škola před jeho zavedením v úvahu i ochranu soukromí žáků i zaměstnanců školy.

Školy při eliminaci bezpečnostních rizik spolupracují se zřizovatelem, se zákonnými zástupci žáků, zletilými žáky, policií, složkami integrovaného záchranného systému a se školskou radou.

Další předpisy související se zabezpečením budov:

Bezpečnostní standard k ochraně škol a školských zařízení

- ČSN 73 44 00 Prevence kriminality - řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení

Mechanické zábrany

- ČSN EN 1627 Dveře, okna, lehké obvodové pláště, mříže, okenice.
- Požadavky a klasifikace, odolnost proti násilnému vniknutí (požadavky na odolnost dveří a oken včetně kování, cylindrických vložek a skel).

Kamerové systémy

- ČSN EN 62676 (řada) Dohledové videosystémy pro použití v bezpečnostních aplikacích

Poplachové systémy (alarmy)

- ČSN EN 50131-1 (ed. 2) Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy
- ČSN EN 50132-5 Poplachové systémy - CCTV sledovací systémy pro použití v bezpečnostních aplikacích - Část 7: Pokyny pro aplikaci

Systémy kontroly vstupu

- ČSN EN 60839-11-1 Poplachové a elektronické bezpečnostní systémy - Část 11-1: Elektronické systémy kontroly vstupu - Požadavky na systém a komponenty.
- ČSN EN 50133-1 Poplachové systémy – Systémy kontroly přístupu pro použití při bezpečnostních aplikacích.

Informace k ochraně tzv. měkkých cílů

Další informace k ochraně tzv. měkkých cílů jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra – odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality

<http://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>

Doporučené kvalifikační požadavky na vrátného

Vrátný by měl být kvalifikován pro bezpečnostní činnosti. Nejblíže je to kvalifikace Strážný (kód: 68-008-E) z národní soustavy kvalifikací.

<http://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-315-Strazny>

Ochrana soukromí při nasazení kamerových systémů

- Zákon 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
- Vyjádření a doporučení Úřadu pro ochranu osobních údajů k možnosti instalovat kamerový systém v prostorách školy ze dne 12. března 2007

https://www.uoou.cz/files/vyjadreni_a_doporuceni_uoou.pdf